

Vreemdeling op prehistorische zanden

In de afgelopen jaren is er in het zuidelijke kustvak van de vastelandskust van Zuid-Holland veel zand opgebracht vanuit een diep deel van de Noordzee. Door de werking van wind en golven wordt het opgebrachte zand gemodelleerd en zal deels weer verdwijnen. Maar ook het biologische leven laat zich gelden. Door Peter Peperkamp

Het jaar 2011 is net begonnen als het vlaggenschip van Boskalis de 'Prins der Nederlanden' zijn eerste lading zand diep van de zeebodem ver uit de kust opzuigt en snel daarna op het strand uitbraakt. Voor de Westlandse kust tegen het duingebied Solleveld aan is dan de aanleg van het pilot project de Zandmotor gestart en binnen de kortste tijd is er een 128 hectare groot schiereiland aan de Nederlandse kust toegevoegd. De Zandmotor moet zijn zand onder invloed van wind en zee in een periode van zo'n 15-25 jaar op natuurlijke wijze over de kust verdelen. Doordat het zand uit een bodemlaag van duizenden jaren oud opgezogen wordt, zijn er ook veel artefacten uit de bewuste periode op het strand te vinden. Naast de honderden krijsende vogels zijn er grote aantallen mensen die de zandvlakte afjutten. Mammoetbotten en -kiezen komen aan de oppervlakte te liggen. Zelfs in het tv-journaal wordt er melding van gemaakt.

Wat zuidelijker, zo ongeveer ter hoogte van 's-Gravenzande, is de kust een stuk breder gemaakt. Hier is ter compensatie van natuurverlies door de aanleg van de Tweede Maasvlakte een twee km lange vochtige duinvallei aangelegd omlijst door droog duin met de naam Spanjaards Duin. Ook hier moeten tijd en de elementen mooie habitats creëren. Voorafgaand is tussen het bestaande duin en Spanjaards Duin een groot zandlichaam op het strand tegen de bestaande zeereep aangelegd: 10 meter boven NAP, ruim 10 km lang en op plaatsen meer dan 50 meter breed. Om te voorkomen dat het nieuw aangebrachte zand al snel landinwaarts of terug de zee in waait, is er helmgras

geplant. Dit helmgras is met de hand weggestoken uit het bestaande duin. Een machine maakte de gaatjes en een ploeg mensen achter de machine plantte de kleine bosjes helmgras.

Zon, wind en regen hebben nu nog maar beperkt vrij spel. Toch gaat het zand hier en daar stuiven en komt de helm in zijn natuurlijk element en groeit letterlijk en figuurlijk in enorm tempo. Al snel wordt het eerste embryonale duin gevormd en binnen vier jaar ligt er direct op het strand al een drie meter hoog natuurlijk zandduin. Dit zijn de plekken voor prachtige vitale Helm (*Ammophila arenaria*) en de voor dit habitat bekende planten zoals Stekend loogkruid (*Salsola kali*), Zeeraket (*Cakile maritima*) en Blauwe zeedistel (*Eryngium maritimum*). Ook jonge duindoorns hebben alom hun plaats opgeëist.

Het gebied is inmiddels toegevoegd aan het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen en ondergaat op plaatsen een ware metamorfose. Daarnaast wordt in het jonge duin achter de nieuwe zeereep de parkachtige beplanting verwijderd. Op kleine schaal – enkele hectaren – wordt er geplagd en in de verruigde gebieden is begrazing door paarden, runderen en schapen ingesteld.

Wat doen de paddenstoelen?

Na al deze veranderingen werd het tijd om ook de mycologische effecten van al die dynamiek te gaan volgen. De beheerders van het gebied, het Hoogheemraadschap van Delfland, de gemeente Den Haag (groenvoorziening) en het duinwaterbedrijf Dunea creëren hiervoor alle ruimte.

Van Scheveningen tot Hoek van Holland is de afstand een kleine 17 kilometer, dat lijkt een flink karwei te worden. Toch is het minder dan het lijkt, want de strook waar het echt stuift, het embryonale deel van het nieuwe duin, is maar een aantal meters breed.

Duizenden Helmfranjehoeden (*Psathyrella ammophila*), zeer grote aantallen Duinstinktzwammen (*Phallus hadriani*) en Duinveldridders (*Melanoleuca cinereifolia*)

worden gevonden. Maar dan in november 2014, in de zeereep van Solleveld staat een paddenstoeltje waar ik een beetje verbaasd naar kijk. Een klein inktzwammetje zou je hier niet verwachten. Ik bekijk het goed en zie dat het wel degelijk een inktzwammetje moet zijn, maar dat is wel heel bijzonder hier. En dan ook nog zo'n fragiel dingetje in zo'n barre omgeving.

Kan het een Helminktzwammetje zijn? Dit is een zeldzaam paddenstoeltje en nog nooit gevonden in het Renodunale district (het kalkrijke deel van de duinkust). Na determinatie thuis met microscoop en met de noodzakelijke literatuur blijkt het toch de Helminktzwam (*Coprinopsis ammophila*) te zijn!

Inmiddels zijn we een jaar verder. In november 2015 is de Helminktzwam niet zo'n echt bijzondere soort meer. Van Den Haag tot Hoek van Holland is er in elk kilometerhok wel een aantal (!) van die Helminktzwammetjes te vinden. En daarnaast werden er in 2015 grotere

aantallen Zandtulpjes (*Peziza ammophila*) gevonden, die ook hun kroontjes boven het zilte zand uitsteken. Het zandtulpje is niet helemaal nieuw voor de Westlandse/Haagse zeereep maar er zijn wel significant meer waarnemingen gedaan in 2015 dan in eerdere seizoenen.

Zijn het de gewone weersinvloeden die de Helminktzwam hebben doen verschijnen of zou het prehistorische zand een rol hebben gespeeld in het voorkomen van veel van deze bijzondere paddenstoelen?

In elk geval, met spanning wachten we de resultaten van 2016 af.

P. N. Peperkamp
Soesterbergstraat 114
2546 XW Den Haag
peterpep@casema.nl

Helminktzwam. Foto: Peter N. Peperkamp 2015